

«Παράδοση, μια ταλαιπωρημένη έννοια»

Η λέξη «παράδοση» σήμερα εγίνην μια λέξη της μόδας. Τζαι συνήθως ό,τι γίνεται της μόδας πατταλεύκει¹. Άμαν ακούουμε την λέξη «παράδοση», αμέσως στον νουν μας έρκεται κάτι παλιόν: η βράκα, το ζιμπούνιν², η σαγιά³, η βούρκα⁴ κ.λπ. Τζαι, δυστυχώς, στο μυαλόν τους πολλούς, μια παραδοσιακή φορεσιά, έναν βκιολίν τζ' έναν λαούτον τζαι κανέναν τδαττιστόν, τες πιο πολλές φορές μισοδότζιν⁵, εν' αρκετά για να κάμουν έναν τραούδι παραδοσιακόν. Τούτη εν' η εικόνα της παράδοσης, όσον αφορά το τραούδι.

Τελικά, είνταν πον η «παράδοση»; Η παράδοση ένενν κάτι που επέθανεν. Ούτε κάτι που υπήρχεν σε μιαν συγκεκριμένη εποχήν. Ούτε μουσειακόν είδος. Εν' κάτι ζωντανόν τζαι διαχρονικόν. Τζαι κάτι πον ζωντανόν, αλλάσσει. Μα για να μεν πκιαστούν κάποιοι που την λέξη «αλλάσσει» τζαι να μας πουν «αφού αλλάσσει, κάμνουμεν την όπως θέλουμεν», ξηκαθαρίζω ότι η παράδοση αλλάσσει μεν, σύμφωνα με το περιβάλλον τζαι τες ανάγκες των εποχών, μα πάντα σέβεται τον βασικόν της κορμόν τζαι τες διαχρονικές αξίες.

Κάποτε άκουσα το εξής: «Μα εμείς ανακαινίζουμεν την παραδοσιακήν μουσικήν.» Η απάντηση μου ήταν: Για να ανακαινίσεις έναν παλιόν χτίριον πρέπει πρώτα-πρώτα να μελετήσεις τζαι να μάθεις καλά την δομήν τζαι την στατικήν του. Άλλωσπως, που την πρώτην κουσπιάν⁶ πόννα του δώκεις, μπορεί να αφαιρέσεις την πιο βασικήν πέτραν της καμάρας τζαι νά 'ρτει ούλλον κάτω. Τζ' αν μεν σε τσιλλίσει⁷, έννα μείνεις χάσκοντα⁸ να θωρείς τα χαλάσματα.

-
1	χαλά
2	γελέκο
3	μέρος γυναικείας φορεσιάς
4	ταγάρι βοσκού
5	μεσοβέζικο, ημιτελής, κακής ποιότητας
6	κτύπημα με τον κασμά
7	πλακώσει
8	απορημένος, με ανοιχτό το στόμα

2 Υπάρχει επίσης τζαι η άποψη, ότι αμμέν φορείς την παραδοσιακήν σου φορεσιάν (βράκαν κ.λπ.) η τραουδικιά σου τζ' ο χορός σου έννεν παραδοσιακά. Καλάν. Άμαν μαειρεύκουμεν σήμμερα αφέλια, πον έναν παραδοσιακόν φαϊν, κάμνουμεν τα μέσ' στην χαρκομαείρισσαν⁹, πάνω στην νησκιάν¹⁰ με τα ξύλα; Τζ' άμαν ψηθούν, βάλλουμεν τα σε μιαν μιάλην κούππαν τζαι καθούμαστιν γυρών που την τσέσταν¹¹ τζαι τρώμεν ούλλοι που μέσ' την κούππαν; Όι, φυσικά. Τα αφέλια μας, όμως, αν βάλλουμεν τα σωστά υλικά μέσα σε μιαν σύγχρονην μαείρισσαν¹² τζ' ακολουθήσουμεν τον τρόπον της στετές¹³ μας, τζαι βάλλουμεν τζαι νάκκον την δικήν μας φαντασίαν να δουλέψει, μια χαρά παραδοσιακόν φαϊν εννά 'νι. Έστω τζ' αν κάτσουμεν γυρών που το τραπέζιν τζαι φάμεν τα ο καθένας μέσα στο δικόν του το πιάτον, το γυάλλενον.

Ακούουμεν επίσης σήμμερα, συχνά, το σλόκαν «Επιστροφή στες ρίζες». Κατά την ταπεινήν μου γνώμη, η επιστροφή στες ρίζες εν' αδύνατη. Οι χυμοί του δεντρού εν τρέχουν που τους κλώνους προς τες ρίζες, μα που τες ρίζες προς τους κλώνους. Άρα η σωστή έκφραση νομίζω πως πρέπει να είναι: «Στηριζούμαστιν τζαι τρεφούμαστιν που τες ρίζες μας».

Ας δούμεν όμως με ποιον τρόπον ελειτούργαν η παράδοση σε πιο παλιούς τζαιρούς. Πριν εκατόν περίπου χρόνια, ο κόσμος εν έξερεν καν τον όρον «παραδοσιακή μουσική». Ούτε τζ' εχρειάζουνταν προσπάθειες για την συνέχισην της. Τούτον εγένετον μόνον του. Εχτίζαν πάνω σε τζείνον που εβρίσκαν, σε έναν περιβάλλον πολλά στενόν. Εθωρούσαν τζαι ακούαν ο ένας τον άλλον. Η επικοινωνία με τον έξω κόσμον ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Η τεχνολογία, το ίδιον. Με τούτες λοιπόν τες συνθήκες η δημιουργία στίχου τζαι μουσικής ήταν μια έντονη εσωτερική ανάγκη του αθθρώπου. Στες ατέλειωτες ώρες της δουλειάς, λοιπόν, στα χωράφκια, στο κουπάιν, στο εργαστήριν, για να περνά η ώρα τζαι για να του φαίνεται ο κόπος λιλιότερος, την λύπην του, την χαράν του, τον έρωταν του, έκαμμεν τα τραούδι. Αν είδεν το ταλέντον εμπόρηεν να δημιουργήσει τζαι μιαν

---

9 χάλκινη κατσαρόλα
10 εστία με ξύλα
11 πανέρι
12 κατσαρόλα
13 γιαγιάς

3 μελωδίαν. Μα οι πιο πολλοί επροσαρμόζαν δικούς τους στίχους σε μελωδίες γνωστές. Τούτον ήταν η αρκή. Ετραούδαν το πολλές φορές, καθ' ημέρα. Αττυμούμαι μιν κουβένταν που μου είπεν τελευταία ένας χωρκανός μου, μακαρίτης τωρά. «Στο πή-αινε της αυλατζιάς, με το ζευκάριν¹⁴, εσφύρουν την φωνή¹⁵ του τραουδικιού τζαι στο έλα της ετραούδουν το». Άμαν, λοιπόν, ένοιωθεν ότι άξιζεν τον κόπον να το ακούσουν τζ' άλλου, ετραούδαν το δημόσια στο πρώτον γλέντιν· γάμον, βαφτίδια, σήκωσες¹⁶ κ.λπ.

Που τζείνην την πρώτην φοράν που ήταν να ακουστεί δημόσια, εκαθορίζετον η πορεία του τραουδικιού. Αν ήταν καλόν – τζαι σύφφωνα με τα ακούσματα που είδεν ο κόσμος, μα τζαι σύφφωνα με τα ήθη της εποχής – ήταν να το πκιάουν τζ' άλλου τζαι να πάει πάρα κάτω, τζαι με τα γρόνια να το ονομάζουμιν σήμερα «παραδοσιακόν».

Ο κόσμος, λοιπόν, ήταν το κόσσιον¹⁷ που εκοσσίινιζεν τα τραούδκια. Όμως, το πρώτον κόσσιον ήταν ο ίδιος ο δημιουργός, που, αν δεν το έβρισκεν καλόν, έθθα το ελάλεν πάρα τζει. Έτσι εφτάσαν μέχρι σήμερα, που στόμαν του στομάτου, μόνον τζεί-να που επληρούσαν τες προδιαγραφές που είπαμεν.

Έτσι εσυνεχίζετον η παράδοση που γενιάν σε γενιάν ως τες αρκές του εικοστού αιώνα. Για το πώς αλλάξαν τα πράματα υστερόττερα έννα τα πούμεν με μιν άλλην ευκαιρίαν.

Για την ώραν θέλω να κλείσω με έναν σχόλιον. Ακούουμιν πολλούς, που ώσπου πάσιν πολλυνίσκουν να αυτοπροβάλλουνται με τα εξής: «Εμείς είμαστιν υπηρέτες της παράδοσης», «Εμείς είμαστιν στυλλοβάτες της παράδοσης», κ.λπ. Εγίω λαλώ πως η παράδοση εν ιγρειάζεται ούτε υπηρέτες, ούτε στυλλοβάτες, μήτε απώματα¹⁸. Μα σεμνούς τζαι ταπεινούς αθθρώπους που να την σέβουνται. Γιατί όπως πάμεν...

---

14 ζευγάρι βοδιών για όργωμα

15 μελωδία, σκοπό

16 αποκριές

17 κόσκινο, φίλτρο

18 έπαρση, κόρδωμα

- 4 Αν ήμουν η παράδοση χωσμένη σε μια στέρνα
είδεν να μπαίνω πιο βαθικιά άμαν μ' εσυναφέρναν¹⁹!

Μιχάλης Ττερλικκός - 14 του Μάη, 2021